

Dr. Kovács Zoltán

Reflexiók Benedek Dezső teszt-módszerével kapcsolatban (Avagy, hogyan menthető meg az erdélyi magyarság?)

Mindenképpen dicséretes, hogy a szerző – mellesleg ifjúkori ismerősöm – a messzi Amerikából gyakran hazlátogatva aggódik az erdélyi magyarság sorsa felett. Kulturális antropológiai kutatásainak és tapasztalatainak a birtokában megpróbál biztos megoldást találni a globalizálódó Európa körülményei közepette a fennmaradásra. Megoldása a tudásban rejlik. Ennek a megszerzésére ajánlja a szerző a kitartó és becsületes munkára szólítás mellett az iskolában, egyetemen a tesztelés módszerét.¹

A szerző írásának központi gondolata a tanulókkal minden óra elején rend-szeresen íratott teszt. Ez a csodafegyver lenne hivatott a tanulás eredményességét és a használható tudást hosszú távon biztosítani. Ennek révén a tanulók már az órán értesülnének az elért eredményeikről, otthon pedig kijavíthatnák a hibáikat, kiegészíthetnék a hiányosságait. A tesztek javításába hazafias munkával a nyugdíjas tanárokat lehetne bevonni.

Az ötlet kapcsán – az elismerés mellett – a kételyek is megfogalmazódnak az olvasóban. Mert mindenképpen jó, ha a tanuló tudja, hogy az órán számon kérik tőle az ismereteket, hiszen ez motiválja az otthoni munkáját is. Sőt, arra fog törekedni, hogy már az órán a lehető legteljesebb módon elsajátítsa az ismereteket. Igaz ugyan, hogy az óra megrövidül, de legalább valami aktív hozzájárulásuk is lesz a tanulóknak.

Viszont kételkedünk abban, hogy ebből a célból huzamosabban igénybe vehetők a nyugdíjas kollégák. Nem mindenki buzog az ügyeseretet, az erdélyi magyar nemzetiség fennmaradása érdekében hozott önzetlen áldozatkészség. Ehhez hozzájárultak a korábbi évek elnemetlenítő és szekularizálódási törekvései. A jelen pedig az egzisztenciális bizonytalanságot hozta magával. Ezért a legtöbben mindenféle munkát elvállalnak a kis nyugdíjuk kiegészítése érdekében, nehezen képzelhető el, hogy e mellett még idejük és energiájuk maradna az ügyszolgálatra.

A dolognak egy másik aspektusa a differenciálás. Ha a tanár is csak az óra végére értesül a különböző tanulói teljesítményekről, hogyan tudja differenciált formában felkínálni a feladatokat?

Egy másik hátránya ennek a módszernek, hogy koercitív, kényszerítő jellegű, azaz a tanulók számára öncélúnak mutatkozik az állandó tesztelés, ami kellemetlenségekkel is járhat (rossz jegy), de a telítődés érzését is kialakíthatja. Egyetemistákat lehet kényszeríteni, de iskolásokat kár lenne.

Az alábbiakban szeretnénk a magunk hozzájárulásával megoldási javaslatokat tenni ennek a módszernek a kétségtelen értékét jobban kiaknázni.

A tesztelés kényszerjellegét a tesztelést játékosá, versenyszerűvé alakításával el lehetne kerülni. A stresszhelyzetet pedig a jegyek fakultatívvá tételével lehetne csökkenteni. Ennek ellenére az egyéni teljesítmény alakulását mindenképpen követni kellene, a fejlődés ösztönzése érdekében pedig valamilyen jutalmat kellene felajánlani.

A tesztek javítását magára a tanulóra kellene rábízni a javítókulcs megadása mellett. Ezáltal a tanuló maga járná át ismét a kérdéseket, és biztosan megtudná, mik a hiányosságai, hibái. Ezen túlmenően megismerné a helyes válaszokat is. A felkínált bizalom a tanulók személyiségfejlődését is jó irányba befolyásolná. De nem ártana felhasználni ennek érdekében a számítógépet is, mondjuk magának a teszteknek az összeállításában. A differenciálás követelményeit oly módon lehetne kielégíteni, hogy azt az ún. *belső differenciálás* formájában kínálják fel. Ilyen eljárások közé tartozik az ún. **kirakatnézés** módszere, ami abból áll, hogy a tanulók a felkínált nagyszámú egyéni vagy csoportos tevékenységformákból a nekik leginkább tetszőt választhatják ki. Vagy a **szakaszolás** módszere, amelyben a feladat megoldásához a tanulók saját megérzésük alapján igénylik a megfelelő nehézségi fokú segítséget tartalmazó borítékot. A segítség mértékével arányosan csökken az elérhető maximális jegy is.

Mindezek mellett azért a legjobb megoldást mégiscsak a szakmailag és módszertanilag jól felkészült tanáregyéniség jelenti. Aki képes az órát a tanulók színvonalához és elvárásaihoz igazítani, érdekes módon

¹ Benedek Dezső: Tudásra van szükségünk a túléléshez. In *Magiszter*, 2005/2. sz.

megszervezni a tanulást, aki élmény-szerűvé tudja varázsolni az órát, a tanulókat differenciált feladatokkal és megfelelő útmutatások felkínálásával sikerélményhez juttatja, akinek jó humora van, és aki mind-amellett, hogy következetes és szigorú, képes megszerettetni magát a tanulókkal.

Ez utóbbi követelményeket a jól szervezett tanárképzés- és továbbképzés teljesíthetné. Ehhez jól átgondolt és hosszú távú megoldásokat kellene az egyetemen a tanárképzésben és továbbképzésben megvalósítani, amelyek az oktatásban prioritást élveznének, és amelyekhez nem kellene sajnálni az anyagi támogatást. Ellenkező esetben az ördögi körbe jutott oktatásunk – szerény tudású és képességű tanárok még gyengébb tanulókat nevelnek – lefele haladó spirálban marad.

Az önfegyelmezett tanulók érdekében pedig egy stabilabb iskolapolitikára, az értékekre – beleértve a művészeti és vallásos értékeket is – és a korszerű elvárásokra egyformán építő autonóm oktatási rendszerre lenne szüksége az erdélyi magyarságnak. Mert hisszük, hogy egy nép felemelkedése továbbra is az iskoláinak színvonalától, nevelőinek értékétől függ.